

Мат'яш К.
*студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.е.н., доцент,
доцент кафедри безпеки, правоохоронної діяльності
та фінансових розслідувань ТНЕУ
Олійничук О.І.*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Формування правової держави неможливе без демократичної податкової системи, що дасть змогу вибудувати відносини партнерства між податковими органами та платниками податків. Одним з основних аспектів даного питання є гарантії захисту прав та інтересів платників податків і створення реальних умов для їхньої реалізації на практиці.

Захист платників податків можна трактувати як систему юридичних і організаційних гарантій дотримання встановлених вітчизняним правом законних інтересів і прав платників, функціонування якої покликано забезпечити співмірність обмеження прав конкретного платника та інтересів всього суспільства. Крім того, дане поняття можна розглядати як конкретні дії учасників податкових відносин, в тому числі конфліктних, їх представників, спрямовані на забезпечення власних інтересів в процесі розгляду податкових спорів.

Традиційно виділяють дві форми захисту прав платників податків: юрисдикційну – здійснення захисту з залученням державних уповноважених органів, та неюрисдикційну – захист, який здійснює особисто платник без залучення держави.

У Податковому кодексі України (ст. 56) закріплено юрисдикційні способи захисту прав платників податків, адже встановлюється можливість оскаржити рішення контролюючого органу в судовому чи адміністративному порядку [5].

Адміністративний спосіб захисту прав платників податків передбачає оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб відповідного органу до вищого контролюючого органу, тобто в рамках податкової системи. Даний спосіб є досудовим способом врегулювання спору, хоча його наявність не є обов'язковою для подальшого судового розгляду. Прерогативою даного способу є зручність звернення, можливість дізнатись позицію податкового органу (аргументацію його рішення) та відсутність плати за подану скаргу чи заяву. Проте адміністративний розгляд не завжди є результативним для платника, адже може мати місце необ'єктивність, так як скарга розглядається вищестоящим органом з певною упередженістю.

Як відзначає О.В. Євсікова, у розв'язанні податкових спорів найефективнішим формою захисту платників податків є судовий розгляд [4, с. 79]. Так, Конституцією України закріплено право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1].

Так як опонентом платника податків є суб'єкт владних повноважень судовий розгляд здійснюється у формі адміністративного судочинства. Об'єктами оскарження в податковій сфері можуть бути як рішення контрольних органів, так і їх дії або бездіяльність, а також податкові консультації. Основними перевагами оскарження в судовому порядку є великий обсяг повноважень судових органів, регламентація всіх стадій процесуальним законодавством і те, що виконання таких рішень підкріплюються державним примусом.

Необхідно зауважити, що податкові спори є довготривалими та виснажливими для платників податків, тому доцільно зазначити про альтернативні способи вирішення спорів, що активно застосовуються закордоном серед них – медіація, погоджувальні процедури, арбітраж, що дозволяють вирішити спірне питання швидко і результативно, дають змогу досягти балансу між публічним і приватним інтересом, побудованим на партнерстві з податковими органами. Проте хотілось б зазначити, що використання будь-яких примирливих процедур не є обов'язковим і зовсім не позбавляє платника податків права на використання іншого способу захисту своїх прав [1, с. 223].